

Bruno Schulz

Liivakella sanatoorium

Poola keelest tõlkinud Hendrik Lindepuu

Üksindus

See, et saan nüüd linna peal käia, on mulle suureks kergenduseks. Aga kui kaua ei lahkunud ma oma toast! Need olid kibedad kuud ja aastad.

Ma ei oska seletada fakti, et see on minu ammune lapseõlvetuba, viimane tuba esiku poolt, kuhu praegustel päevadel peaaegu ei satuta, see on nii ära unustatud, justkui ei olekski see meie korteri osa. Ma ei mäleta enam, kuidas ma sinna sisse astusin. Mulle tundub, et oli selge öö, vesiselt hele, kuupaisteta. Nägin hallis hämaruses igat detaili. Voodi oli üles tegemata, justkui oleks keegi alles tõusnud, kuulatasin vaikuses, ega ma järsku magajate hingamist ei kuule. Aga kes oleks siin võinud hingata? Sellest peale elan siin. Ma istun siin juba aastaid ja igavlen. Kui ma oleksin õigel ajal mõelnud varude hankimisele! Ah, teie, kes te veel saate, kellel on veel aega selleks, varuge mustadeks päevadeks, pange vilja kõrvale, head ja toitvat magusat vilja, sest tulemas on pikk talv, tulevad kõhnad nälja-aastad ja Egiptuse maa ei kannu vilja. Kahjuks ei olnud mina hoolikas hamster, pigem kergemeelne põldhiir, elasin, päev korraga, muretsemata homse pärast, oma näljaroti nutikuse üle ennast täis. Ma mõtlesin – mida see nälg mulle ikka teha saab? Viimases hädas võin ju puud järada või paberit mäluda. Kõige vaesem loom, hall kirikurott – loomise raamatu hallis otsas – suudab elada eimillestki. Ja nii ma elangi selles surnud toas mittemillestki. Kärbsed on siin ammu kõngenud. Ma surun kõrva vastu seinale, kuulatan, ega seal ürase ei krõbista. Hauavaikus. Ainult mina, surematu hiir, üksildane, sündinud pärast oma isa surma, krabistan selles koolnud toas, jooksen lõputult ringiratast – lauale, riiulile, toolidele. Ma liuglen nagu tädi Tekla, pikas hallis maani kleidis, kärmas, toimekas ja väike, vedades enda järel sahisevat saba. Nüüd istun ma päise päeva ajal laua peal liikumatult nagu topis, minu silmad on nagu kaks pärli, helkivad ja punnis. Ainult koon tuksleb vaevumärgatavalt, tasahilju, harjumuse jõul.

Eelnev oli muidugi metafoor. Ma olen pensionär, mitte hiir. See kuulub minu eksistentsi olemusse, et ma parasiteerin metafooride peal, lasen end kaasa haarata esimesel paremal metafooril. Ja hoog läheb nii suureks, et suurte raskustega õnnestub end tagasi kutsuda, tasapisi uuesti mõistusele tulla.

Kuidas ma välja näen? Vahel silman end peeglist. Veider, naeruväärne ja valulik asi! Häbi

tunnistadagi. Ma ei näe end kunagi *en face*, silmast silma. Aga veidi sügavamal, veidi kaugemal seisan seal peeglisügavuses küljega, profiilis, seisan mõtlikult ja vaatan kõrvale. Ma seisan seal liikumatult, vaadates kõrvale, peaaegu selja taha. Meie pilgud ei kohtu. Kui mina liigutan, liigutab temagi, aga pooleldi pea tahapoole pööranud, justkui ei teaks minust midagi, justkui oleks läinud mitme peegli taha ega suudaks enam tagasi tulla. Valu pitsitab südant, kui ma näen teda, nii võõrast ja ükskõikset. See oled ju sina, tahaksin hüüda, sa olid minu truu peegelpilt, saatsid mind aastaid, ja nüüd ei tunne sa mind enam ära! Issand! Võõras ja kuhugi kõrvale vaatav, seisad seal ja näid kuulatavat kusagil sügavuses, oodates mingit sõna, aga sealt, klaasjast sügavikust, oled kuulekas kellelegi teisele, ootad käske kusagilt mujalt.

Ma istun laua taga ja lappan vanu kolletunud ülikooliaegseid konspekte – oma ainust lugemisvara.

Vaatan pleekinud, õhukeseks kulunud kardinat, näen, kuidas see aknast hoovava külma õhu käes paisub. Sellel kardinapuul võiksin võimelda. Suurepärase turnimiskang. Kui kergelt saab teha sellel tirelit steriilses, korduvalt kasutatud õhus. Peaaegu tahtmatult teen osava *salto mortale* – külmalt, ilma sisemise põlemiseta, justkui täiesti spekulatiivselt. Kui ma nõnda tasakaalu hoides seisan sellel kangil, kikivarvul, peaga lage puudutades, siis on tunne, et selles kõrguses on veidi soojem, seal on vaevu tajutav pehmema õhu illusioon. Juba lapsepõlvest peale meeldib mulle vaadata tuba justkui linnulennult.

Ma istun ja kuulan vaikust. Tuba on valgeks lubjatud. Vahel tekib valgesse lakke pragusid kui kanavarbaid, vahel langeb sahinal krohviliistakas. Kas pean reetma, et mu tuba on kinni müüritud? Kuidas nii? Kinni müüritud? Mil kombel saaksin ma siit välja? Aga just nõnda: head tahet ei peata mingi takistus, midagi ei suuda intensiivset soovi peatada. Mina pean vaid endale ust ette kujutama, head vana ust, nagu minu lapsepõlve köögis, rauast lingi ja riiviga. Ei ole nõnda kinni müüritud ruumi, millest selline vana armas uks välja ei suudaks viia – kui vaid jätkub jõudu seda ette kujutada.